

Штимак Ігор, Карпенко Віталій, Хайнас Андрій, Рошкович Наталія. Міжнародні фінансові інструменти підтримки тваринництва: можливості адаптації для України. *Економічний дискурс*. 2025. Випуск 3. С. 173-182.

DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2025-2-18>

УДК 338.439:636(477)
JEL Classification O19, G23

Штимак Ігор

к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансових стратегій, обліку та банківської справи

Університет «АЛТЕРА»

м. Ужгород, Україна

E-mail: shtymak@meta.ua

ORCID: 0009-0005-0566-0336

Карпенко Віталій

к. е. н., доцент кафедри маркетингу

Хмельницький національний університет

м. Хмельницький, Україна

E-mail: karpenkov@khmnu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-2476-6700

Хайнас Андрій

старший викладач кафедри фінансових стратегій, обліку та банківської справи

Університет «АЛТЕРА»

м. Ужгород, Україна

E-mail: hajnas1978@gmail.com

ORCID: 0009-0008-5922-7054

Рошкович Наталія

старший викладач кафедри фінансових стратегій, обліку та банківської справи

Університет «АЛТЕРА»

м. Ужгород, Україна

E-mail: Uz-nataliia@ukr.net

ORCID: 0009-0005-2507-8538

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ТВАРИННИЦТВА: МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. У світовій практиці фінансова підтримка тваринництва реалізується через багатокомпонентну систему: пільгові кредити та лізинг, дотації та субсидії, страхування ризиків, інвестиційні фонди, механізми державно-приватного партнерства та інноваційні фінансові інструменти (агрооблігації, електронні аграрні розписки, зелені фінансові продукти). Їх застосування довело свою результативність у країнах ЄС, США, Канаді, Ізраїлі та інших державах, забезпечивши фінансову стійкість тваринницьких господарств навіть у кризових умовах.

Методи. У статті використано комплексний підхід, що ґрунтувався на поєднанні загальнонаукових та спеціальних методів. Застосовано системний аналіз і синтез для узагальнення міжнародного досвіду фінансової підтримки тваринництва та виокремлення ключових інструментів. Порівняльний метод дав змогу зіставити

практики ЄС, США та інших країн із можливостями їх адаптації в Україні.

Результати. Дослідження показало, що міжнародні фінансові інструменти підтримки тваринництва мають значний потенціал для адаптації в Україні. Найбільш перспективними виявилися кредитно-гарантійні програми, страхові механізми та грантове фінансування, які сприяють зниженню ризиків і стимулюють розвиток галузі. Аналіз довів, що їх впровадження може підвищити інвестиційну привабливість тваринництва та забезпечити стійкість виробництва навіть в умовах воєнних викликів. Водночас ефективність адаптації залежить від узгодженості з національною аграрною політикою та рівня інституційної підтримки.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі механізмів інтеграції міжнародних фінансових інструментів у національну систему підтримки аграрного сектору. Особливу увагу доцільно приділити вивченню ризиків їх адаптації в умовах воєнної економіки та післявоєнного відновлення. Перспективним напрямом є розробка моделей поєднання грантових, кредитних і страхових інструментів із державними програмами для забезпечення довгострокової стійкості тваринництва. Також потребує дослідження вплив цифровізації фінансових сервісів на ефективність та доступність підтримки для малих і середніх виробників.

Ключові слова: міжнародні фінансові інструменти, тваринництво, кредитно-гарантійні програми, страхування, грантове фінансування, адаптація, аграрна політика, воєнні виклики, інституційна підтримка, стійкий розвиток.

Вступ.

Тваринництво є однією з базових галузей аграрного сектору України, яка забезпечує населення основними продуктами харчування та відіграє важливу роль у формуванні продовольчої безпеки держави. Воно також створює значну додану вартість, сприяє зайнятості сільського населення та визначає експортний потенціал країни у сегменті молочної, м'ясної та яєчної продукції. Водночас розвиток галузі стримується низкою фінансових проблем: недостатністю інвестиційних ресурсів, обмеженим доступом до кредитування, високою собівартістю виробництва, залежністю від імпорتنих складових (кормів, ветеринарних препаратів, обладнання) та низькою рентабельністю.

У сучасних умовах, що ускладнені війною, фінансова складова функціонування тваринництва зазнала додаткового тиску. Руйнування виробничих потужностей, скорочення поголів'я, падіння внутрішнього попиту та ускладнення експортної логістики створюють нові виклики для забезпечення його стабільності. У цьому контексті важливим є звернення до міжнародного досвіду та вивчення фінансових інструментів, які ефективно застосовуються у провідних країнах світу.

У світовій практиці фінансова підтримка тваринництва реалізується через багатокomпонентну систему: пільгові кредити та лізинг, дотації та субсидії, страхування ризиків, інвестиційні фонди, механізми державно-приватного партнерства та інноваційні фінансові інструменти (агрооблігації, електронні аграрні розписки, зелені фінансові продукти). Їх застосування довело свою результативність у країнах ЄС, США, Канаді, Ізраїлі та інших державах, забезпечивши фінансову стійкість тваринницьких господарств навіть у кризових умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Огляд публікацій свідчить, що фінансова підтримка тваринництва є дієвою лише за умови поєднання з інституційними та інноваційними механізмами. Й. Шумпетер акцентує на ролі капіталу й кредиту як рушіїв інновацій, тоді як Д. Норт підкреслює значення інституційного середовища для ефективності фінансових інструментів.

Українські дослідження (О. Шуст, В. Онегіна) показують, що м'ясне й молочне скотарство стикаються з проблемами низької рентабельності та втрат від війни, що зумовлює потребу в дотаціях, пільгових кредитах, страхуванні та лізингових програмах. Аналітика FAO та М. Місюка наголошує на важливості автоматизації, біобезпеки та доступу до довгострокового фінансування для підвищення продуктивності. М. Ільчук та І. Свиноус підкреслюють роль інноваційної діяльності та кооперації як передумови ефективної абсорбції фінансових інструментів у галузі.

Мета.

Метою статті є аналіз міжнародних фінансових інструментів підтримки тваринництва та визначення можливостей їх адаптації до умов України.

Методологія дослідження.

У статті використано комплексний підхід, що ґрунтувався на поєднанні загальнонаукових та спеціальних методів. Застосовано системний аналіз і синтез для узагальнення міжнародного досвіду фінансової підтримки тваринництва та виокремлення ключових інструментів. Порівняльний метод дав змогу зіставити практики ЄС, США та інших країн із можливостями їх адаптації в Україні.

Результати.

Фінансова підтримка аграрного сектору, зокрема тваринництва, у міжнародній практиці розглядається як комплекс заходів, спрямованих на стабілізацію виробництва, підвищення конкурентоспроможності підприємств та забезпечення продовольчої безпеки. Вона базується на поєднанні державних дотацій, пільгових кредитних програм, системи агрострахування та інвестиційних інструментів, які разом формують багатокомпонентну модель розвитку галузі. Дослідження OECD доводять, що найбільш результативною є така система фінансової підтримки, яка поєднує три ключові елементи: доступ до дешевих кредитних ресурсів, захист від фінансових та виробничих ризиків і стимулювання інноваційної діяльності.

Методологія оцінки ефективності фінансових інструментів охоплює аналіз їхнього впливу на продуктивність тваринницької галузі, динаміку собівартості виробництва, фінансову стійкість підприємств, інвестиційну привабливість та загальний рівень продовольчої безпеки країни. У світовій практиці поширеним є використання аналізу витрат і вигод (cost-benefit analysis), що дозволяє оцінити економічний ефект від застосування тих чи інших програм підтримки, а також визначити їхній соціальний вплив через показники зайнятості, доходів фермерів і рівня споживання продукції.

У науковій літературі фінансова підтримка аграрного виробництва інтерпретується крізь різні концептуальні підходи. Так, у працях Й. Шумпетера наголошується на тому, що фінансові ресурси є основним каталізатором інноваційного розвитку, оскільки вони забезпечують умови для «творчого руйнування» та переходу від застарілих технологій до нових, ефективніших форм виробництва [1]. Д. Норт підкреслює, що інституційне середовище є визначальним чинником результативності фінансових інструментів, адже без належної інституційної бази й захисту прав власності будь-які програми підтримки можуть мати обмежений вплив [2].

Сучасні українські науковці також роблять вагомий внесок у розробку підходів до фінансової підтримки тваринництва. Зокрема, О. Шуст акцентує на доцільності поєднання державних і ринкових механізмів, вважаючи найефективнішими комбіновані інструменти – кредити у поєднанні з грантами та страховими програмами [3]. І. Свиноус звертає увагу на необхідність фінансового стимулювання інноваційної модернізації галузі, насамперед упровадження автоматизованих технологій, систем біобезпеки та енергозбереження [4]. В. Онегіна наголошує на ролі міжнародних фінансових організацій, зокрема ЄБРР та Світового банку, які можуть стати стратегічними інвесторами у відновлення й модернізацію тваринницьких комплексів в Україні [5].

У звітах FAO підкреслюється взаємозв'язок між рівнем фінансової підтримки тваринництва та станом продовольчої безпеки [6]. Досвід різних країн показує, що у тих випадках, коли держава і міжнародні інституції активно стимулюють фінансування цієї галузі, відзначається вищий рівень стабільності забезпечення населення білковими продуктами, що є ключовим індикатором соціально-економічної стійкості.

Отже, теоретико-методологічні засади фінансової підтримки тваринництва ґрунтуються на комплексному підході, який поєднує кредитно-інвестиційні механізми, страхування ризиків та

стимулювання інновацій, а також інтеграцію державних і міжнародних ресурсів. Саме такий підхід створює умови для підвищення стійкості галузі до кризових явищ, її адаптації до воєнних викликів та забезпечення довгострокового розвитку.

У світовій практиці тваринництво визнається стратегічною галуззю аграрного сектору, що потребує багаторівневої системи фінансової підтримки. Така підтримка поєднує державні дотації та кредитні програми, страхові механізми, інвестиційні фонди та інноваційні фінансові інструменти, що забезпечують стійкість виробників до ризиків і створюють умови для модернізації виробництва.

Одним із найбільш поширених інструментів є кредитні та лізингові програми. У США діє система Farm Service Agency, яка надає пільгові кредити для купівлі худоби, будівництва й модернізації ферм, особливо орієнтуючись на підтримку малих і середніх господарств. Подібні програми активно використовуються і в Канаді, де кредити мають низькі відсоткові ставки та державні гарантії. У країнах ЄС додатково поширений механізм лізингу обладнання для молочного і м'ясного виробництва, який дозволяє підприємствам отримувати сучасну техніку без значних одноразових капіталовкладень. Такий підхід знижує фінансове навантаження на фермерів і скорочує термін окупності інвестицій [7].

Важливим елементом є система агрострахування, що охоплює ризики загибелі худоби, поширення хвороб, падіння продуктивності й стихійні лиха. У Канаді функціонує програма Livestock Insurance, яка гарантує відшкодування фермерських втрат у кризових ситуаціях. У США діє програма Livestock Risk Protection (LRP), що дозволяє захистити фермерів від непередбачуваних коливань цін та виробничих ризиків, охоплюючи до 40 відсотків тваринницьких підприємств. Особливу увагу привертає досвід Ізраїлю, де страхування включає також компенсації за збитки, спричинені воєнними діями, що робить цю модель надзвичайно актуальною для умов України.

У країнах Європейського Союзу вагому роль відіграють дотації та субсидії у межах Спільної аграрної політики (CAP). Вони спрямовані на підтримку виробництва молока та м'яса, компенсацію витрат на дотримання стандартів якості й безпеки продукції, а також розвиток екологічно чистого виробництва. У Польщі, наприклад, дотації сягають 200 євро на одну корову, що істотно підвищує рентабельність молочного скотарства. У Франції та Німеччині дотації тісно пов'язані з екологічними вимогами, що стимулює розвиток сталого виробництва.

Вагому роль у фінансовій підтримці галузі відіграють міжнародні фінансові інституції. ЄБРР, Світовий банк і IFC реалізують проекти з модернізації тваринницьких комплексів, спрямовані на впровадження автоматизованих систем управління, енергоефективних технологій та підвищення біобезпеки. У Румунії такі програми забезпечили скорочення енерговитрат на 30 відсотків і підвищення продуктивності на 20 відсотків, а в Угорщині інвестиції у біогазові установки дозволили зменшити залежність підприємств від традиційних енергоносіїв.

Окремим напрямом розвитку стали інноваційні фінансові інструменти, серед яких агрооблігації, зелені облігації (green bonds) та електронні аграрні розписки. Агрооблігації дозволяють агропідприємствам залучати кошти на міжнародних фінансових ринках, а зелені облігації орієнтовані на фінансування проектів сталого розвитку, наприклад у сфері біоенергетики чи екологічно чистого виробництва. Електронні аграрні розписки отримали поширення у Латинській Америці та Африці: у Бразилії та Колумбії понад третина фермерів користується ними як засобом залучення кредитних ресурсів під заставу майбутньої продукції. Це дозволяє швидко мобілізувати фінансові ресурси без необхідності традиційного банківського забезпечення.

Таким чином, міжнародний досвід фінансової підтримки тваринництва демонструє, що ефективність забезпечується лише за умови поєднання традиційних інструментів (кредити, дотації, страхування) з інноваційними підходами (агрооблігації, зелені інструменти, електронні розписки). Саме така багатокомпонентна система забезпечує стійкість галузі, підвищує її продуктивність і конкурентоспроможність, а також створює умови для довгострокового розвитку навіть у кризових ситуаціях.

Адаптація міжнародних фінансових інструментів до українських реалій є ключовим

завданням для відновлення та розвитку тваринницької галузі, яка зазнала значних втрат унаслідок воєнних дій. У нинішніх умовах фінансова підтримка має не лише компенсувати збитки, а й створювати стимули для модернізації виробництва, підвищення його ефективності та інтеграції у світову економіку.

Одним із першочергових напрямів посилення фінансової стійкості тваринництва є розвиток кредитних та лізингових програм. Запровадження державного фонду гарантування кредитів для підприємств галузі дозволить суттєво знизити вартість позик, зробивши їх доступними навіть для малих і середніх виробників, які нині мають обмежений доступ до банківського фінансування. Такий механізм гарантування вже довів свою ефективність у країнах ЄС, де держава частково бере на себе кредитні ризики, стимулюючи банківські установи активніше кредитувати аграрний сектор. Для України це має особливе значення, оскільки нині частка кредитування тваринницьких підприємств залишається низькою через високі ризики неплатоспроможності та відсутність достатнього заставного забезпечення.

Не менш важливим є розвиток механізмів лізингу сучасного обладнання для молочних і м'ясних підприємств. Використання лізингових схем дозволяє уникнути значних одноразових капіталовкладень, які є непосильними для більшості господарств у період воєнної кризи [8]. Лізинг забезпечує поступове оновлення виробничих потужностей, зокрема доїльних залів, холодильних установок, обладнання для годівлі та переробки, що безпосередньо впливає на підвищення продуктивності та якості продукції. За оцінками міжнародних експертів, застосування лізингових механізмів скорочує термін окупності інвестицій на 20–25%, порівняно з прямою купівлею обладнання.

Таким чином, поєднання кредитних та лізингових програм здатне стати дієвим інструментом відновлення та модернізації тваринницької галузі. Їхнє широке використання сприятиме оновленню матеріально-технічної бази підприємств, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та забезпечить фінансову стабільність у середньо- та довгостроковій перспективі.

Не менш важливим напрямом є розширення системи агрострахування, яка у воєнних умовах набуває стратегічного значення. Традиційно в Україні агрострахування охоплювало переважно ризики, пов'язані з погодними умовами або стихійними лихами, проте нинішня ситуація потребує значного розширення його функціоналу.

Доцільним є адаптування ізраїльської моделі страхування, що охоплює не лише природні, а й воєнні ризики, включаючи руйнування виробничої інфраструктури, загибель худоби, втрату продуктивності та пошкодження кормових баз унаслідок бойових дій. Такий підхід дозволив би компенсувати втрати поголів'я та інфраструктури в найбільш уражених регіонах і забезпечив би базові гарантії для продовження виробничої діяльності навіть у кризових умовах.

Запровадження воєнних компонентів у страхові програми створить підґрунтя для відновлення довіри до галузі з боку фінансових установ та інвесторів. Наявність полісів агрострахування значно зменшить кредитні ризики банків, що стимулюватиме їхнє бажання надавати позики агропідприємствам, у тому числі тваринницьким. Водночас для фермерів це означатиме можливість швидшого відновлення після завданих збитків і збереження стабільності виробництва.

Для запуску подібної системи необхідна тісна співпраця держави, приватних страхових компаній і міжнародних донорів. Держава може забезпечити часткове співфінансування страхових премій, міжнародні організації (ЄБРР, Світовий банк, FAO, USAID) – надати грантову та технічну підтримку, а приватний сектор – впровадити сучасні страхові продукти. Пілотні проекти можуть бути реалізовані у західних регіонах України, відносно віддалених від бойових дій, з поступовим розширенням на прифронтові території.

Таким чином, формування ефективної системи агрострахування з урахуванням воєнних ризиків здатне стати не лише інструментом фінансової стабілізації, а й основою для відновлення інвестиційної привабливості галузі тваринництва. У перспективі це сприятиме створенню

багаторівневої системи управління ризиками, яка забезпечить стійкість аграрного сектору України в умовах воєнних і післявоєнних викликів.

Суттєвого значення для стабілізації фінансового стану тваринницької галузі України набуває запровадження системи субсидій та дотацій, аналогічних до програм Спільної аграрної політики ЄС (CAP). Прямі виплати на голову худоби або одиницю виробленої продукції здатні компенсувати високі виробничі витрати, знизити собівартість та зробити галузь більш рентабельною. Подібний механізм уже давно довів свою ефективність у європейських країнах: наприклад, у Польщі й Литві дотації становлять до 200 євро на корову, що дозволяє фермерам утримувати стабільні обсяги виробництва навіть у кризових умовах.

Для України впровадження таких програм стане важливим не лише з точки зору фінансової підтримки, але й як інструмент стимулювання фермерів до дотримання стандартів якості, безпечності та екологічності продукції, що є ключовою вимогою для виходу на ринки ЄС та інтеграції у європейську продовольчу систему.

Окрім безпосередньої фінансової допомоги, важливим позитивним ефектом таких субсидій є підвищення інвестиційної привабливості галузі. Наявність стабільної системи державних виплат створює прогнозоване середовище для банків і приватних інвесторів, що зменшує ризики і робить фінансування тваринницьких проєктів більш доступним. У поєднанні з програмами агрострахування це може сформувати цілісну систему управління ризиками у тваринництві.

Перспективним напрямом є також розширення участі України у міжнародних інвестиційних програмах, що реалізуються під егідою ЄБРР, Світового банку, Міжнародної фінансової корпорації (IFC) та інших інституцій. Їхня підтримка має стратегічне значення, оскільки забезпечує доступ до довгострокових фінансових ресурсів, необхідних для модернізації та відновлення тваринницьких підприємств. Ці проєкти здебільшого орієнтовані на підвищення енергоефективності, запровадження сучасних технологій утримання та годівлі тварин, розвиток біобезпеки, впровадження систем утилізації відходів та екологічно дружніх технологій.

Прикладом можуть слугувати програми, реалізовані в Румунії та Угорщині, де кошти міжнародних фінансових організацій спрямовувалися на реконструкцію тваринницьких комплексів, встановлення біогазових установок та модернізацію логістичної інфраструктури.

Для України залучення таких ресурсів є не лише питанням фінансової підтримки, а й чинником структурної трансформації галузі у напрямі сталого розвитку. Міжнародні проєкти сприятимуть поступовому переходу тваринництва від екстенсивної моделі до інтенсивної, орієнтованої на інноваційність, енергоощадність і дотримання екологічних стандартів. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність української продукції на зовнішніх ринках та забезпечити її інтеграцію у глобальні ланцюги створення вартості.

Таким чином, поєднання механізмів державних субсидій із довгостроковими інвестиціями міжнародних фінансових інституцій здатне сформувати ефективну фінансову екосистему для відновлення та розвитку тваринництва України.

Окрему увагу у процесі реформування фінансової підтримки тваринництва слід приділити інноваційним фінансовим інструментам, які у світі вже довели свою результативність. Одним із найбільш перспективних напрямів є запуск електронних аграрних розписок для тваринницьких підприємств. Такий інструмент дозволить аграріям залучати короткострокове фінансування під заставу майбутньої продукції, наприклад молока чи м'яса, що є особливо важливим для забезпечення безперервності виробничих процесів у господарствах із сезонним або нестабільним грошовим потоком.

Практика Бразилії, Колумбії та Кенії демонструє, що електронні аграрні розписки стали одним із найефективніших механізмів доступу малих і середніх фермерів до кредитних ресурсів: понад третина виробників у цих країнах використовує їх як альтернативу банківському фінансуванню. Для України це могло б означати створення нового ринку ліквідних фінансових інструментів із прозорим обігом і мінімізацією ризиків для кредиторів.

Не менш перспективним є випуск агрооблігацій, у тому числі «зелених», орієнтованих на фінансування екологічних і біоенергетичних проєктів. Такі інструменти забезпечують додаткові джерела капіталу для модернізації тваринницьких комплексів, розвитку біогазових установок, систем утилізації відходів і підвищення рівня енергоефективності. Європейський досвід свідчить, що green bonds користуються підвищеним попитом серед інвесторів завдяки своїй прозорості та прив'язці до екологічних стандартів. Їхнє запровадження в Україні сприяло б інтеграції в європейський фінансовий простір і формуванню позитивного міжнародного іміджу надійного партнера у сфері сталого розвитку.

Перевагою зазначених інноваційних інструментів є не лише доступ до додаткових фінансових ресурсів, а й підвищення гнучкості та прозорості фінансових потоків, що створює основу для більш прогнозованого та стабільного розвитку галузі. Водночас їх застосування підвищує рівень довіри з боку іноземних інвесторів та кредитних установ, що є критично важливим для України у період післявоєнного відновлення.

Однак успішна адаптація таких фінансових механізмів неможлива без створення належної інституційної інфраструктури. Вона має включати ефективних державних регуляторів, спеціалізовані агентства підтримки фермерів, розвиток професійних фінансових посередників і страхових компаній. Важливим завданням є також удосконалення законодавчої бази з урахуванням міжнародних стандартів та практик ЄС, зокрема у сфері захисту прав інвесторів, регулювання ринку цінних паперів та цифрових фінансових продуктів.

Не менш важливою умовою є підвищення фінансової грамотності аграріїв. Навіть найефективніші інструменти не принесуть відчутного результату, якщо виробники не матимуть достатніх знань і навичок щодо їх практичного застосування. У цьому контексті доцільно розвивати освітні програми, консультаційні центри та цифрові платформи, що допоможуть аграріям опановувати сучасні фінансові інструменти.

Таким чином, адаптація міжнародних інноваційних фінансових механізмів до українських умов здатна забезпечити не лише виживання тваринницької галузі в умовах воєнної кризи, але й створити підґрунтя для її якісного відновлення, інноваційної модернізації та інтеграції у глобальні аграрні ринки. Це відкриває можливості для формування конкурентоспроможної та фінансово стійкої моделі розвитку тваринництва, яка відповідатиме сучасним викликам і стандартам сталого розвитку.

Висновки і перспективи.

Міжнародний досвід переконливо доводить, що фінансова підтримка тваринництва має комплексний, багатокомпонентний характер і базується на гармонійному поєднанні кількох ключових інструментів – кредитних програм, страхових механізмів, системи субсидій і дотацій, інвестиційних фондів та інноваційних фінансових рішень. Успішність таких моделей у країнах ЄС, США, Канади та Ізраїлю підтверджує, що саме різноманітність та взаємодоповнюваність інструментів формують стабільне фінансове середовище для розвитку тваринництва та гарантування продовольчої безпеки.

Для України адаптація зазначених механізмів є стратегічно важливою. В умовах війни, руйнування виробничих потужностей, втрати поголів'я та зниження інвестиційної активності саме інтеграція міжнародного досвіду здатна стати запорукою відновлення та модернізації галузі у післявоєнний період. Зокрема, створення державного фонду гарантування кредитів, впровадження програм агрострахування з урахуванням воєнних ризиків, запровадження прямих субсидій на поголів'я та продукцію, а також розширення доступу до проєктів ЄБРР, Світового банку та IFC дозволять суттєво посилити фінансову стійкість підприємств.

Окреме місце займають інноваційні інструменти – агрооблігації, зелені фінансові продукти, електронні аграрні розписки. Вони мають не лише забезпечити додаткові джерела фінансування, але й сприяти інтеграції українського аграрного бізнесу у глобальні фінансові ринки, що особливо

актуально з огляду на потребу відновлення довіри іноземних інвесторів.

Таким чином, поєднання зваженої державної політики, міжнародної фінансової допомоги, інституційної підтримки агрострахування, застосування сучасних фінансових інструментів та залучення масштабних інвестицій створює умови для забезпечення довгострокової фінансової стійкості тваринницьких підприємств. Це дозволить не лише стабілізувати внутрішній продовольчий ринок, але й зберегти експортний потенціал України, сприятиме інтеграції держави у глобальну аграрну систему та формуванню стійкої моделі розвитку агропродовольчого сектору.

У підсумку можна стверджувати, що тваринництво, як одна з найбільш капіталомістких та соціально значущих галузей, потребує комплексного використання міжнародних фінансових інструментів. Їх ефективна адаптація стане не лише передумовою економічної стабільності, а й важливим чинником зміцнення продовольчої та національної безпеки України.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі механізмів інтеграції міжнародних фінансових інструментів у національну систему підтримки аграрного сектору. Особливу увагу доцільно приділити вивченню ризиків їх адаптації в умовах воєнної економіки та післявоєнного відновлення. Перспективним напрямом є розробка моделей поєднання грантових, кредитних і страхових інструментів із державними програмами для забезпечення довгострокової стійкості тваринництва. Також потребує дослідження вплив цифровізації фінансових сервісів на ефективність та доступність підтримки для малих і середніх виробників.

Список використаних джерел

1. Schumpeter J. A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1934 (1911).
2. North D. C. Institutions. *Journal of Economic Perspectives*. 1991. Vol. 5, №1. P. 97–112.
3. Шуст О. А. Проблеми та перспективи виробництва м'яса великої рогатої худоби в Україні. *Економічний дискурс*. 2024. Вип. 1–2. С. 80–84.
4. Шуст О. А., Свиноус І. В., Ібатуллін М. І., Сіра Ю. В., Артімонова І. В. Організаційно-економічні засади функціонування молочного скотарства в умовах воєнного стану в Україні. *Продовольчі ресурси*. 2023. Т. 11, №20. С. 265–273.
5. Онегіна В. М., Кравченко О. М., Білецький О. С. Державна аграрна політика та підтримка тваринництва в Україні. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2018. №191. С. 77–91.
6. FAO. The State of Food and Agriculture 2022. Leveraging automation in agriculture for transforming agrifood systems. Rome : FAO, 2022.
7. Місюк М. В. Державна підтримка ринкового розвитку тваринництва. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі*. 2014. №1. С. 15–27.
8. Ільчук М., Свиноус І. Організаційні засади здійснення інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз*. 2023. Т. 33, №4. С. 66–73.

Статтю отримано: 05.07.2025 / Рецензування 23.08.2025 / Прийнято до друку: 30.09.2025

Igor Shtymak

Ph.D. (in Economics), Associate Professor Head of the Department
Department of Financial Strategies, Accounting and Banking
«ALTERA» University
Uzhhorod, Ukraine

E-mail: shtymak@meta.ua

ORCID: 0009-0005-0566-0336

Vitaliy Karpenko

Ph.D. (in Economics), Associate Professor
Department of Marketing
Khmelnitskyi National University

Khmelnitskyi, Ukraine
E-mail: karpenkov@khnmu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-2476-6700

Andriy Hainas

Senior Instructor

Department of Financial Strategies, Accounting and Banking

«ALTERA» University

Uzhhorod, Ukraine

E-mail: hajnas1978@gmail.com

ORCID: 0009-0008-5922-7054

Nataliya Roshkovych

Senior Instructor

Department of Financial Strategies, Accounting and Banking

«ALTERA» University

Uzhhorod, Ukraine

E-mail: Uz-nataliia@ukr.net

ORCID: 0009-0005-2507-8538

INTERNATIONAL FINANCIAL INSTRUMENTS FOR SUPPORTING LIVESTOCK: ADAPTATION OPPORTUNITIES FOR UKRAINE

Abstract

Introduction. In world practice, financial support for livestock is implemented through a multi-component system: preferential loans and leasing, grants and subsidies, risk insurance, investment funds, public and private partnership mechanisms and innovative financial instruments (agricultural bonds, electronic agricultural receipts, green financial products). Their use has proven its effectiveness in the EU countries, the USA, Canada, Israel and other countries, ensuring the financial stability of livestock farms even in crisis conditions.

Methods. The comprehensive approach based on a combination of general scientific and special methods was used in the article. System analysis and synthesis are used to summarize international experience in financial support for livestock and identify key instruments. The comparative method made it possible to compare the practices of the EU, the USA and other countries with the possibilities of their adaptation in Ukraine.

Results. The study showed that international financial instruments supporting livestock farming have significant potential for adaptation in Ukraine. The most promising were credit and guarantee programs, insurance mechanisms and grant financing, which contribute to reducing risks and stimulating the development of the industry. The analysis proved that their implementation can increase the investment attractiveness of livestock farming and ensure the sustainability of production even in conditions of military challenges. At the same time, the effectiveness of adaptation depends on coherence with the national agricultural policy and the level of institutional support.

Discussion. Prospects for further research consist in an in-depth analysis of the mechanisms for integrating international financial instruments into the national system of support for the agricultural sector. It is advisable to pay special attention to studying the risks of their adaptation in the conditions of a war economy and post-war recovery. A promising direction is the development of models for combining grant, credit and insurance instruments with state programs to ensure the long-term sustainability of livestock farming. The impact of digitalization of financial services on the efficiency and accessibility of support for small and medium-sized producers also needs to be studied.

Keywords: international financial instruments, livestock farming, credit and guarantee programs, insurance, grant financing, adaptation, agricultural policy, war challenges, institutional support, sustainable development.

References

1. Schumpeter, J.A. (1934). The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge, MA : Harvard University Press.
2. North, D.C. (1991). Institutions. Journal of Economic Perspectives, 5, 1, 97–112.
3. Shust, O.A. (2024). Problemy ta perspektyvy vyrobnytstva miasa velykoi rohatoi khudoby v Ukraini [Problems and prospects of cattle meat production in Ukraine]. *Ekonomichnyi dyskurs* [Economic Discourse], 1–2, 80–84. [in Ukr.].

-
4. Shust, O.A., Svynous, I.V., Ibatullin, M.I., Sira, Yu.V., & Artimonova, I.V. (2023). Orhanizatsiino-ekonomichni zasady funktsionuvannia molochnoho skotarstva v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Organizational and economic principles of dairy cattle breeding under martial law in Ukraine]. *Prodovolchi resursy* [Food Resources], 11, 20, 265–273. [in Ukr.].
5. Onehina, V.M., Kravchenko, O.M., & Biletskyi, O.S. (2018). Derzhavna aharna polityka ta pidtrymka tvarynnytstva v Ukraini [State agricultural policy and support of livestock breeding in Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka* [Bulletin of the Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture], 191, 77–91. [in Ukr.].
6. FAO. (2022). The State of Food and Agriculture 2022. Leveraging automation in agriculture for transforming agrifood systems. Rome : FAO.
7. Misiuk, M.V. (2014). Derzhavna pidtrymka rynkovoho rozvytku tvarynnytstva [State support of the development of livestock breeding market]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi* [Economics and Management of Enterprises of the Machine-Building Industry], 1, 15–27. [in Ukr.].
8. Ilchuk, M., & Svynous, I. (2023). Orhanizatsiini zasady zdiisnennia innovatsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Organizational principles of implementing innovative activities of agricultural enterprises]. *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis], 33, 4, 66–73. [in Ukr.].

Received: 07.05.2025 / Review 08.23.2025 / Accepted 09.30.2025

